

Q

Activiteiten OSA 2014

Het Ontwikkelcentrum Stadslandbouw Almere (OSA) is opgericht in 2011 met als doel bij te dragen aan de ontwikkeling van een stad waarin stadslandbouw een natuurlijk onderdeel vormt van de stedelijke leefomgeving, en voedsel een natuurlijke bijdrage levert aan de gezondheid van mens en stad. OSA realiseert dit door samen met lokale partijen nieuwe initiatieven op het gebied van stadslandbouw en stedelijk voedsel te initiëren, en bestaande initiatieven naar een hoger niveau te tillen. In dit activiteitenoverzicht wordt een beeld geschetst van de initiatieven waar OSA in 2014 aan bijgedragen heeft.

www.os-almere.nl
info@os-almere.nl

CAH-Vilentum Almere

Dinand Ekkel
Gaston Remmers
Kees Knook
Willieanne v.d. Heijden

OMFL

Jessie de Lange
Elis Ankersmit

Wageningen UR/PPO

Arjan Dekking
Jan Eelco Jansma

Witteveen + Bos

Maarten Schäffner

Q

Harry Webers,
senior adviseur
Witteveen+Bos

Om te beginnen was ik tijdens de voorbereidingen erg onder de indruk van de passie van de initiatiefnemers van OSA, dat in 2014 drie jaar bestaat, en van hun drive en ambities op het gebied van de stadslandbouw in Almere. Tijdens de goed bezochte conferentie werd bevestigd dat OSA als kennispartner, innovator en katalysator het verschil kan maken. Daarnaast zou het niet verkeerd zijn om te werken aan de zichtbaarheid en positie van OSA en meer aandacht te geven aan de spin off voor de stedelijke economie en werkgelegenheid.

OSA-conferentie

Op 4 juni organiseerde OSA de conferentie "Werken aan sterke coalities voor Stadslandbouw in Almere". Aanleiding voor de conferentie was het driejarig bestaan van OSA. In deze periode werd OSA actief in veel projecten en netwerken, zowel in een ondersteunende als in een initiërende rol; zowel met burgers, bedrijven als met overheden. Onder voorzitterschap van Harry Webers van Witteveen+Bos gaf Gaston Remmers een schets van de activiteiten en de rol van OSA in de afgelopen drie jaar. Wethouder Mulder ging in op de rol van de overheid en het belang van Stadslandbouw bij de Floriade 2022 en de ontwikkeling van Almere Oosterwold. In de pauze werd vindplaats Zenit bezocht, een initiatief van OSA, de Koninklijke Nederlandsche Heidemij en de gemeente. Daarna volgden drie workshops. Hier stond stadslandbouw in relatie tot bedrijfsleven, burgerinitiatieven en beleid centraal. Na drie jaar heeft de rol van OSA zich ontwikkeld tot verbinder en ontwikkelaar van commerciële en maatschappelijke business cases, van kennis & innovatie en van opleidingen. Na afloop van de conferentie werd afscheid genomen van Gaston Remmers van CAH Vilentum. Gaston blijft betrokken bij OSA via zijn bedrijf Habitus.

Q

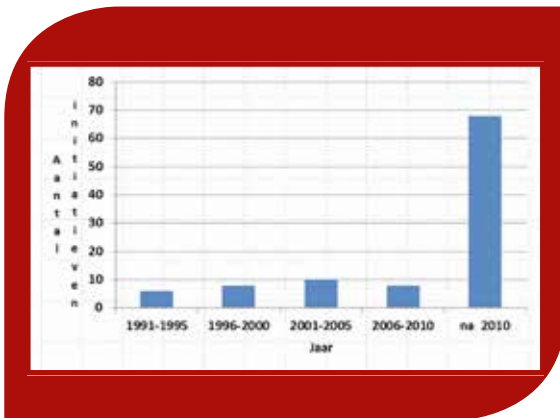
Marleen Warnaar, projectleider Groenhorst Almere

Groenhorst Almere wil haar leerlingen graag in aanraking brengen met de diversiteit aan stadslandbouwinitiatieven. Deze brochure geeft ons een prachtig overzicht van de leer- en ervaringsplekken die onze regio rijk zijn.

Overzicht stadslandbouwinitiatieven Almere

In 2014 heeft OSA een grondige analyse gemaakt van alle initiatieven op het gebied van stadslandbouw in Almere. Eind 2014 staat de teller op 125 initiatieven. Vooral de laatste vijf jaar is de groei van het aantal initiatieven indrukwekkend. De variatie is enorm, van grootschalige stadslandbouw op honderden hectares landbouwgrond tot vierkante meter bakken op scholen. Daarnaast zijn er ook talrijke stadslandbouwinitiatieven die zelf geen voedsel produceren. Denk hierbij aan ondersteunende netwerken, voedselcollectieven, een samenwerkingsverband als Almeerse Weelde of horeca die gebruik maakt van lokaal voedsel. Begin 2015 brengt OSA een rapport uit met de resultaten van deze analyse.

Voor meer informatie: arjan.dekking@wur.nl

Vernieuwend groen ondernemen

Praktijknetwerk Lokaal Voedsel Almere

In het praktijknetwerk Lokaal Voedsel Almere werken een aantal agrarische ondernemers, distributeurs, andere ketenpartijen en Wageningen UR (WUR-PPO) en Centrum voor Biologische Landbouw samen om meer agrarische producten lokaal af te zetten.

In 2014 is voor www.lokaalvoedselflevoland.nl een adwords-campagne uitgevoerd om deze ook beter vindbaar te maken via zoekmachines. Daarnaast is er veel energie gestoken in het

optimaliseren van de website en het vullen van de site met regionale producenten en verkooppunten. Om de nieuwe productlijn met conserven van Stadsboerderij Almere bij de lokale retail onder de aandacht te brengen is een folder gemaakt en is een aantal Almeerse supermarkten bezocht om een proefpakket van deze producten aan te bieden. Twee supermarkten reageerden positief en hebben de producten in hun assortiment opgenomen. Voor meer informatie: janeelco.jansma@wur.nl

COE-food

OSA is betrokken bij een tweetal projecten onder de vlag van het Center of Expertise Food (een samenwerkingsverband tussen vier groene Hogescholen en het bedrijfsleven op het thema Food). Onderzoekers, docenten en studenten van CAH Vilentum werken binnen deze projecten samen met WUR-PPO en Centrum Biologische Landbouw in opdracht van externe bedrijven.

In het eerste project "korte ketens & slimme distributie" wordt een communicatie strategie ontwikkeld om het afzetvolume van regionale producten van een vijftal samenwerkende Flevolandse ondernemers te vergroten. Tevens wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor een efficiënter distributiesysteem.

In het tweede project "maaltijdvoorziening in de regio" wordt voor maaltijdenfabriek De Kroes en De Echte Groenteman Koekoek, onderzoek uitgevoerd naar de kansen die de intra- en extramurale Flevolandse zorgmarkt biedt op het gebied van dagverse maaltijden en hoe het volledige regionale productie- en distributieproces hierop kan worden afgestemd. Voor meer informatie: w.van.der.heijden@cahvilentum.nl

Q

Peter de Vos, directeur van De Kroes

Ik ervaar de samenwerking met studenten positief omdat zij niet gehinderd door praktijkervaringen op hun eigen manier naar ontwikkelingen kijken en hier mee omgaan. Tevens vertegenwoordigen zij de aankomende generatie, zowel op de arbeidsmarkt als de volwassen consument hetgeen ik als erg interessant ervaar.

Q

Gerben Mol, Alterra Wageningen UR

Binnen een kort, verkennend project als Cities on the Grow is het belangrijk om snel concrete stappen te kunnen zetten. Het was daarom buitengewoon nuttig dat we al vroeg in het project in contact kwamen met Arjan Dekking van OSA. Hij zit ontzettend goed in het plaatselijke stadslandbouwnetwerk, en dat bleek voor het project van grote toegevoegde waarde.

Q

Cities on the Grow

'Cities on the Grow' is een Europees project. In dit samenwerkingsproject van de universiteit van Reading (Engeland), Wageningen UR (WUR-PPO en Alterra) en Deltares wordt gewerkt aan het versnellen van stadslandbouw door middel van zogenaamde Business Accelerators. Een business accelerator is een instrument ontworpen om de groei en het succes van bedrijven te versnellen. Dit kan door middel van speciale producten en diensten zoals: fysieke ruimte, financiën, coaching en kennis delen aan te bieden. Voor dit project is een analyse gemaakt van stadslandbouw in Almere (aantal initiatieven, bestuurlijke klimaat, toekomstige ontwikkelingen), zijn enquêtes uitgevoerd onder ondernemers en consumenten en zijn twee workshops georganiseerd om de behoeftes en randvoorwaarden voor business accelerator te benoemen en om een eerste ontwerp van zo'n accelerator te maken. Een zelfde traject wordt in London/Reading doorlopen. De gezamenlijke resultaten komen voorjaar 2015 beschikbaar. Het is de bedoeling om in de vervolgfase van dit project (2015-2018) ook een aantal versnellers te realiseren.

Voor meer informatie: arjan.dekking@wur.nl

Duurzaam Door

In het kader van het provinciale kennisprogramma DuurzaamDoor hebben het Centrum voor Biologische Landbouw, IVN Flevoland en de OSA-partners WUR-PPO en Hogeschool CAH Vilentum het project Gezond Flevolands Voedsel voor Jong en Oud uitgevoerd. Doelstelling was het realiseren van een breder Flevolands voedingskennissenetwerk, het bereiken van nieuwe doelgroepen (jongeren, ouderen in zorginstellingen) en vernieuwen van de educatie. DeliBugs, een bedrijf dat insecten verkoopt als voedingsmiddel, is partner geworden in een onderwijsproject. Ervaringen met de Kenniskring Buurtmoestuinen zijn gebruikt voor het starten met vergelijkbare nieuwe initiatieven in Dronten, Lelystad en de NOP. Op 27 november 2014 is een conferentie gehouden over streekvoedsel in zorginstellingen in de regio. Belangrijke spin-off; de instellingen, die elkaar

Q

Wessel Schot van Efbia Development

Er is grote behoefte aan culinair-medische adviseurs in zorginstellingen. Iets voor een nieuwe opleiding?

vooraf beperkt kenden en slecht van elkaars activiteiten op de hoogte waren, hebben elkaar op het thema voedsel gevonden en zijn enthousiast over de vruchtbare samenwerking. Dit zal zeker doorwerken in nieuwe initiatieven.

Voor meer informatie: d.ekkel@cahvilentum.nl

Personalised Food

In 2014 werkte OSA intensief aan de Verkenning van het Business Potentieel van Personalised Food. CAH Vilentum was projectleider, de OMFL ondersteunde. Het project bracht 3 urgenties bij elkaar. Aanleiding is de wens van patiënten en burgers om zichzelf te kunnen voeden met voedsel dat echt bijdraagt aan hun gezondheid. Anderzijds heeft de Nederlandse tuinbouwsector behoefte aan nieuwe economische perspectieven. En tot liggen er biomedische onderzoeksresultaten op de plank die een basis kunnen vormen voor voedsel op maat: Personalised Food.

Het project beoogde kansrijke business coalities te identificeren tussen de partijen die een logische verbinding maken tussen een aandoening, patiëntenorganisaties, plantinhoudstoffen, biomedische analyse, tuinbouwproducten en voeding, met de intentie om tot een business model te komen. Een geheel nieuwe voedselketens dus. Op 13 mei 2014 werd een grote InnovatieArena georganiseerd in Almere, waaraan meer dan 100 stakeholders uit alle geledingen deel namen. Het project is gefinancierd door de provincie Flevoland, de Kamer van Koophandel / Amsterdam Economic Board, en het Centre of Expertise Greenports, waar CAH Vilentum deel van uit maakt. De betrokken partners werken nu aan een vervolg.

Meer info: g.remmers@habitus.nu

Grensverleggend beleid

Ondertekening Agenda Stadslandbouw

15 februari 2014 tekenden de wethouders Mulder en Anker de Agenda stadslandbouw van het Stedennetwerk Stadslandbouw. Zij deden dit onder het toezicht van de ca. 300 deelnemers aan de

Fred Schröder, directeur Ars Pro Pharma, Lelystad

Door toedoen van het project Personalised Food is een mooie samenwerking ontstaan met het Erasmus MC en patiëntenvereniging Inspire2Live, waardoor Ars Pro Pharma de voedingssupplementen voor prostaatkanker gaat fabriceren die in 2015 door Holisan uit Lelystad op de markt gebracht zullen worden.

Q

Gerda
Lenselink,
voorzitter
Vereniging
Buitenstad

Door netwerken als OSA en Buitenstad hebben we elkaar in 2014 weer beter leren kennen. Er is een prachtige basis ontstaan voor gezamenlijke ambities en projecten. Daar gaan we nog veel profijt van hebben.

tweede Growing Green Manifestatie in de schouwburg van Almere. Almere is daarmee één van de inmiddels 25 steden in Nederland die deze Agenda hebben ondertekend. Met de ondertekening van deze Agenda laten deze steden zien dat ze zich inspannen om stadslandbouw een volwaardige plek te geven in hun stad. OSA partner Wageningen UR is als coördinator van het Steden netwerk Stadslandbouw een van de opstellers van deze Agenda. Voor meer informatie:

janeelco.jansma@wur.nl

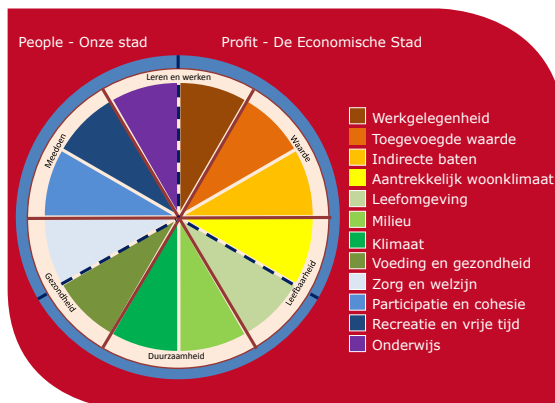

OSA-monitor - www.stadslandbouwtool.nl

Het OSA heeft op haar conferentie in juni het plan gepresenteerd om een tool te ontwikkelen waarmee stadslandbouwprojecten kunnen worden gefaciliteerd. De opzet van het meetinstrument krijgt een basis waarin een onderscheid gemaakt wordt tussen: de Gezonde Stad, de Economische Stad en Mijn Stad. Deze frisse interpretatie van de People, Planet, Profit benadering geeft aan dat toegankelijkheid zeer hoog in het vaandel staat. Voor de ontwikkeling van de eerste Stadslandbouw Tool van Nederland is in samenwerking met het platform D-Tool.nl, de website

www.stadslandbouwtool.nl in het leven geroepen. Hierop zal het instrument samen met de markt worden ontwikkeld en uiteindelijk worden gepubliceerd. Een eerste concept is al te bekijken. Meldt u nu aan! klik op de website: Ik doe zelf graag mee! Voor meer informatie:

maarten.schaffner@witteveenbos.com

Samenwerking groene Partners

Het in 2013 door Vereniging Buitenstad geïnitieerde overleg van de samenwerkende Groene Partners is in 2014 voortgezet. Het netwerk is uitgebreid tot 15 partijen, waaronder twee van de vier OSA-partners. Dit netwerk is in 2014 drie keer bij elkaar geweest en heeft kennis gedeeld over: programmeren op elkaars podium, het omgaan met

vrijwilligers, online kennis delen.

Een leuk voorbeeld van zo'n samenwerking was de opening van de Week van de Smaak; 27 september op glastuinbouwgebied de Buitenvaart. Door de samenwerking van het Centrum voor Biologische Landbouw, OSA, Vereniging Buitenstad, Stad en Natuur, Staatsbosbeheer en enkele ondernemers van de Buitenvaart werd hier met relatief weinig inspanning een leuk evenement georganiseerd. Deze succesvolle samenwerking onderschrijft de ambitie van Vereniging Buitenstad om zich, samen met de partners door te ontwikkelen naar een "groene raad". Dit is een strategisch en ondernemend netwerk dat maatschappelijke opgaven aanpakt en waarde creëert in het stadslandschap van Almere. Voor meer informatie:

arjan.dekking@wur.nl

Stadslandbouwvisie voor Stad Antwerpen

Op 18 November organiseerde OSA, onder leiding van Witteveen+Bos, een workshop in Antwerpen waarbij verschillende afdelingen van de Stad (de gemeente) uitgedaagd werden een gezamenlijke visie voor stadslandbouw te formuleren. Allereerst heeft OSA voorbeelden gepresenteerd van stadslandbouw-projecten in de wereld waarbij stad, landbouw, zorg, groen, energie, participatie en onderwijs succesvol zijn gecombineerd met haalbare business cases. Door de workshop is er binnen de stadsdiensten een duidelijk beeld ontstaan van wat stadslandbouw kan betekenen voor de stad en waar de kansen liggen. Daarnaast hebben zij een bijdrage geleverd aan de verbeelding van de visiekaart stadslandbouw Antwerpen. Het is de bedoeling om in de toekomst aan deze visie pilotprojecten te koppelen. OSA is door de stad Antwerpen gevraagd om actief te blijven meedenken in het vervolgtraject waarbij ook de markt geconsulteerd zal worden. Voor meer informatie:

maarten.schaffner@witteveenbos.com

Henk Meijer, gemeente Almere

Het stadslandbouwcafé is een goed voorbeeld van hoe Almere Floriade 2022 in dialoog met de stad toe wil groeien naar een Green City. De samenwerking met GROW the City en OSA bracht ons de toegevoegde waarde die we zoeken, lokaal én internationaal

Het GROW Stadslandbouwcafé in Almere

Het project GROW the City bracht in 2013-2014 stadslandbouw pioniers uit verschillende delen van de wereld naar Nederland en verbond ze aan pioniers en vraagstukken die hier spelen. Een van de manieren om te verbinden was door zogenaamde stadslandbouwcafés op locatie te organiseren. Op 16 April 2014 vond het (tweede) GROW the City Stadslandbouwcafé plaats in Almere. Het Stadslandbouwcafé werd georganiseerd in samenwerking met de gemeente, RUAF en OSA. Als centraal thema werd met het oog op de Floriade gekozen voor "Feeding the City". Almere had de vraag: "Hoe kunnen stad-land verbindingen op verschillende schaalniveaus worden versterkt". De vraag van Almere kon goed in verband worden gebracht met de ervaringen van Cecilia Castro uit Lima (Peru), Lauren Baker uit Toronto en Andrea Calori uit Milaan. Het Stadslandbouwcafé werd voorafgegaan door een excursie langs initiatieven in en rond Almere. Tijdens het Stadslandbouwcafé was speciale rol ingeruimd voor Henk Meijer van het gemeentelijk Floriade team, Tom Saat van de stadsboerderij Almere, Monique Seynen van Stichting Moestuiningoeg, Jan-Eelco Jansma van het Stedennetwerk Stadslandbouw en OSA, en Jan Huijgen van de Eemlandhoeve. Aan het stadslandbouwcafé namen ruim 60 Almeerders deel.

Voor meer informatie: janelco.jansma@wur.nl

De burger aan zet

Almeerse Weelde

Almeerse Weelde is een groep ambachtslieden die zich gepassioneerd bezig houden met voedsel uit hun eigen omgeving. Onder de vlag van Almeerse Weelde werken ze samen aan het uitwisselen van kennis, het verkopen van producten en relatiegeschenken, verzorgen van maaltijden, kookworkshops, eetbare wandelingen enzovoort.

Almeerse Weelde is inmiddels een begrip in Almere, de groep deelnemers en producten breidt zich gestaag uit. Nieuwe producten in 2014 zijn honing, ijs en conserven.

Onder de vlag van Almeerse Weelde en "Kinderkookcafe" is een groot aantal kookworkshops voor kinderen uitgevoerd. OSA ondersteunt Almeerse Weelde door het concept verder te professionaliseren. Zo is er in 2014 een folder voor kerstpakketten ontwikkeld en heeft OSA meegewerkt aan een subsidieaanvraag en gaat OSA in een project van de Wetenschapswinkel van Wageningen UR werken aan de doorontwikkeling van Almeerse Weelde. Voor meer informatie: arjan.dekking@wur.nl

VINDplaats Zenit

In 2013 stond OSA samen met Vereniging Buitenstad en de KNHM aan de wieg van het project op archeologische vindplaats Zenit in Almere Buiten. In 2014 is hier veel gebeurd, op het gebied van aanleg, organisatie en verbinding met de omgeving. In 2014 is er een omwalling aangelegd die de contouren van de beide vindplaatsen weergeeft. Bovendien zijn er vier hoofdfuncties benoemd die de basis vormen voor de inrichting; buurtmoestuinen, schooltuinen, een archeologisch speeldorp en een voedselbos. Er bleek enorm veel vraag naar buurtmoestuintjes. Hiervan waren er in een ommezien zo'n 20 uitgegeven. De eerste schooltuinen zijn aangelegd. Deze zijn al menig keer door schoolklassen bezocht. Ook zijn de eerste bouwwerken in het archeologisch speeldorp verzezen.

Team Zenit, een groep van ongeveer 8 direct betrokkenen, heeft haar samenwerking officieel gemaakt door de oprichting van Stichting Zenit. Hierdoor is ook de rol van OSA veranderd; van initiator tot adviseur.

Voor meer informatie: arjan.dekking@wur.nl

Yuk-ha Tang, eigenaar van Restaurant Tang Dynastie

In 2014 zijn veel van de ideeën, zoals die in 2013 op papier stonden, gerealiseerd. Voor Tang-Dynastie biedt dit een goede gelegenheid om onze MVO-doelstellingen te realiseren.

Q

*Sacha de Ruiter,
Project-
medewerker
MooiZoGoedZo*

*De samen-
werking
tussen de
Kenniskring
Buurtmoes-
tuinen en
het netwerk
"Groen in uw
buurt" van
Mooi Zo Goed
Zo resulteert
in een sterk
netwerk en
een goede
afstemming
met de
gemeente.*

Kenniskring Buurtmoestuinen

De Almeerse Kenniskring Buurtmoestuinen bestaat uit een groep van ongeveer 20 mensen die, ieder op zijn eigen manier, actief zijn op het gebied van buurtmoestuinen en schooltuinen. Ook medewerkers van de gemeente nemen deel. De Kenniskring komt acht keer per jaar bij elkaar. Belangrijke onderdelen van deze bijeenkomsten zijn: inspiratie, intervisie, kennisoverdracht en contact met de gemeente Almere. Samen met de deelnemers wordt gezocht naar mogelijkheden om de initiatieven te ondersteunen. De Kenniskring is in september op excursie geweest naar Utrecht. Hier werden een aantal inspirerende voorbeelden op het gebied van schooltuinen en buurtmoestuinen bezocht.

In navolging van dit Almeerse initiatief zijn er ook soortgelijke kenniskringen opgestart in Lelystad en Dronten. Daarnaast is er eind 2014 in Almere een nieuwe Kenniskring opgestart, speciaal gericht op schooltuinen.

In 2014 heeft de Kenniskring de samenwerking gezocht met "Mooi Zo Goed Zo. Dit is een onderdeel van De Schoor, de welzijnsorganisatie van de gemeente. "Mooi Zo Goed Zo ondersteunt bewonersinitiatieven en heeft ook een uitgebreid netwerk.

Voor meer informatie: arjan.dekking@wur.nl

Handleiding Buurtmoestuin? Zo gedaan!

Als spin-off van de Kenniskring Buurtmoestuinen is er in 2014 een handleiding geschreven over het aanleggen van buurtmoestuinen in Almere. Een groot deel van het werk hieraan is gedaan door een groep van vijf enthousiaste Wageningse studenten. In deze brochure wordt stapsgewijs het proces beschreven van idee tot het realiseren van een buurtmoestuin. Er wordt aandacht besteed aan de keuze voor een locatie, het ontwerp, het teeltplan, het betrekken van buurtbewoners, de relatie met de gemeente, financiën, organisaties die kunnen ondersteunen enzovoort. Ook bij het schrijven van deze brochure is nauw samengewerkt met Mooi Zo Goed Zo, De brochure is tot stand gekomen door financiering van de Wetenschapswinkel van Wageningen UR en is te vinden op

www.os-almere.nl en

www.wageningenur.nl/wetenschapswinkel

Voor meer informatie: arjan.dekking@wur.nl

Q

